

בספר **משאת המלך**, דאף דהרמב"ם הוכיח דבריו מספר יהושע דהיינו כשעברו בירדן, ומספר שמואל כשצדוק ואביתר השיבו את הארון לירושלים, הרי להדיא דאף קודם שהגיעו לבית עולמים נשאוהו כהנים, ואף דאכתי לא בטל דין נשיאה האמור בלויים מדין נשיאת המשכן, מכל מקום כיון שכשעברו את הירדן, עבר הארון לפניהם יצא נשיאתו מכלל נשיאת המשכן, וכן כשסבבו את יריחו, וכשהחזירוהו למקומו כשהיה דוד בורח מפני אבשלום, שנישא הארון לבר, אינו ענין לנשיאת המשכן וכליו. והכי נמי כשבנו את בית עולמים והכניסו את הארון, וכן כשנבנה בית עולמים.

(יד) **גמ'**, **מכאן לתלמיד שלא ראה סימן יפה בלימודו חמש שנים וכו'**. הקשה בספר **הערות מהגרי"ש אלישיב**, למאי נפקא מינה נאמרה הלכה זו, הא מחויב לעסוק בתורה בכל רגע בין אם מצליח בין אינו מצליח. ותירץ, דאיכא נפקא מינה במאי דאיתא **בקיודשין** (כט:): "הוא ללמוד ובנו ללמוד רבי יהודה אומר אם בנו זריז וממולח יותר ותלמודו מתקיים בידו בנו קודם", ואהא אמרינן דחמש שנים, הם זמן קובע לראות אם תלמודו מתקיים בידו. אמנם **במגן אבות לרשב"ץ** (על אבות פרק ה מכ"א) פירש, דאזיל אהא דתנן התם, "בן חמש שנים למקרא בן עשר למשנה בן חמש עשרה לתלמוד", דהיינו דקבעו זמן למקרא חמש שנים וכן למשנה. **ובתורת חיים** (כאן) הוסיף, דמה שלא קבעו נמי חמש שנים לתלמוד, משום דתקיף טובא וצריך שיעסוק בו כל ימיו. **והר"ע מברטנורא** נמי ביאר כן, אלא דהשווה "בן חמש עשרה לתלמוד" ללומד מקרא ומשנה חמש שנים. אמנם **המאירי** כתב, לעולם יהא אדם חרוץ בלמודו בילדותו להשתדל בו כמה שאפשר לו, כדי שתהא יגיעת ילדותו מועלת לו לעולם. דהיינו שלמד שהחמש שנים היינו דוקא בשנות ילדותו. ולכאורה צריך עיון, דאם כן במאי פליגי רבי יוסי, דמשמעות הגמ' דפליגי לענין משך זמן הלימוד, ועיין **לקמן** אות טז].

(טז) **גמ'**, **רבי יוסי אומר ג' שנים וכו' ולגדלם שנים שלוש וכו'**. לכאורה צריך ביאור, דהא בהאי קרא נאמר שהיו אותם שלמדו "משכילים בכל חכמה וידעי דעת ומביני מדע", ואם כן נימא דדוקא בדידהו נאמר שיעור ג' שנים ולא בשאר תלמידים שיצטרכו יותר. (י.א.).]

(טז) **גמ'**, **ואיך שאני לשון כשדים דקליל כו'**. וביאר **המהרש"א** (חידושי אגדות) דהא כתיב "ללמדם ספר" היינו נמי בספריהם בלשון כשדים, דבספר תורה כבר ידעו, כדכתיב, "ומשכילים בכל חכמה וידעי דעת וגו'". והקשה, דאם כן, במאי פליגי תנא קמא ורבי יוסי, הא מידי דקליל כלשון כשדים, תנא קמא נמי מודה דסגי בג' שנים, ומידי דתקיף כהלכות עבודה, רבי יוסי נמי מודה דבעי ה' שנים, וסיים דיש לישב ועיין לעיל.

(יז) **רש"י ד"ה דתקיפין**, להוריד המשכן לפרקו ולנטותו להעמיד קרסו וקרשיו והשיר לקרבן בפה ובכלי. צריך ביאור אמאי השמיט עבודת השוערים. וכתב **הכסף משנה** (פ"ג מכלי המקדש ה"ז), דעבודת השוערים אינה צריכה לימוד רב של חמש שנים.

דף כד ע"ב

(יח) **גמ'**, **אמר רבי יוסי מאי קרא ויהי כאחד למחצצרים ולמשוררים להשמיע קול אחד**. פירש **רש"י ד"ה ויהי כאחד**, אפילו זקנים במשמע. כתב **התפארת יעקב**, דמבואר ברש"י דרבי יוסי הביא ראייה שאין שנים פוסלות בשילה ובבית עולמים, והקשה, הא ילפינן לה **לעיל** (בעמוד א) מ"לעבוד עבודת עבודה ועבודת משא". ותירץ, דבעי להאי קרא, כיון דסלקא דעתין דכשם דלענין משא אף אנשים בני חמישים שיש להם כח פסלתם התורה כדי לא

בשנים, תלמוד לומר "לעבוד ולמשא", לא אמרתי דנפסלין אלא כשעבודתם בכתף, אבל בבית עולמים, שאין עבודה בכתף אלא בקול, אין הלויים נפסלים, והוא הדין במשכן נמי אין הלוי נפסל לשיר. [אמנם עיין ברמב"ן שם שהקשה באופן אחר, דהרי "עבודת עבודה" היא השיר, כמו שפירש **רש"י** (במדבר פ"ד מז), אם כן אף לשיר נפסלו בזמן שעבודה בכתף].

(י) **רש"י ד"ה לויים בשנים פסולים**, פחות מבן שלשים ויותר מבן ג'. הקשה **התפארת יעקב**, אמאי מייתי בגמ' קרא ד"מבן חמישים שנה", ולא מייתי קרא ד"מבן שלשים" ללמדנו שפחות מבן שלשים אינו כשר לעבודה. ועוד, אמאי **הרמב"ם** (פ"ג מכלי המקדש ה"ז) כתב, שלוי בן חמישים פסול, ולא הזכיר פסול דפחות מבן שלשים. ותירץ, דלוי בן חמישים נפסל לעבודה, אבל פחות מבן שלשים אינו פסול אלא אין לו חיוב עבודה, ואם יעבוד לא קיים מצוה. ועיין שם מה שביאר לשון הברייתא "שהשנים פוסלים". עוד כתב, דאף אי נימא דהך ברייתא טוברת דלויים פסולים בפחות מבן שלשים, מבואר **בערכין** (יג.) דבן לוי שהביא ב' שערות כשר והכי פסקינן, והגמ' מייתי להאי ברייתא לשאר דברים שנתחדשו בה.

(יא) **גמ'**, **לא אמרתי אלא בזמן שהעבודה בכתף**. כתב **הרמב"ם** (בספר המצות שורש ג'), דמצות "לא יעבוד" אינה נוהגת אלא במדבר ולא לדורות. **והרמב"ן** (בהשגות שם) פליג, וכתב, שהיא מצוה נוהגת בכל הדורות כל זמן שיצטרכו הלויים לשאת משא בכתף. וכתב דאין להוכיח מהא דאיתא בסוגיין "יכול אף בשילה ובבית עולמים כן וכו'" לא אמרתי אלא בזמן שהעבודה בכתף" כשיטת הרמב"ם, דאדרבא מהכא איכא למילף שהיא מצוה לדורות כל זמן שישאו בכתף ולא מיטעו אלא שאינה נוהגת אלא בשעת משא בשבתם בשילה ובבית עולמים. וטעם החילוק, דבהיותם במדבר מפני תדירות מסעם נתמעטו אלו שלמעלה מחמישים אף לשיר ולשאר העבודות, כדי שלא יבאו לשאת את הארון, ולא נכנסו אלא לנעילת שערם ולעבודת בני גרשון שאינם עבודות פנים, אבל משנכנסו לארץ לא נפסלו אלא ממשא הארון בעת נוסעו ממקום למקום [שהרי לא נשאוהו בתדירות]. ועיין באות הבאה.

(יב) **גמ'**, **שם**. עיין באות הקודמת, **הרמב"ן** (שם) הוסיף, שראה **הרמב"ם** כתב (במצות עשה ל"ד) שנצטוינו שישאו הכהנים הארון על כתפיהם כשנרצה לשאת אותו ממקום למקום וכו', ואף על פי שמצוה זו באה בלויים בשעה ההיא למיעוט מספר הכהנים, אבל לדורות הכהנים חייבים במצוה זו. ולפי זה ביאר דסברת הרמב"ם, דמאחר שנשתנית המצוה לכהנים, בטל הלאו ד"לא יעבוד עוד" שלא נאמר בכהנים וכדאיתמר בסוגיין, "מומין פוסלין בכהנים ואין שנים פוסלין בכהנים". ודחה הדברים, משום שאם נעתקה המצוה הזו מן הלויים לכהנים אחרי שהיו רבים, היו צריכים להיות כמו הלויים מבן שלשים עד בן חמישים שהם שנות הכח למשא בכתף, דלא אמרו "אין שנים פוסלין בכהנים" אלא בעבודת הכהונה כשהיו הלויים נושאי הארון, והיינו מאי דשינן פסול בלויים כשר בכהנים פסול בכהנים כשר בלויים. ועיין באות הבאה.

(יג) **גמ'**, **שם**. עיין באות הקודמת. **ובחדושי מורן רי"ז הלוי** (במכתבים דף עז) כתב, דדעת **הרמב"ם** דכל זמן שהיה דין נשיאת המשכן היה דין נשיאת הארון מדין נשיאת המשכן ודוקא בלויים, אבל כשהגיעו לבית עולמים בטל דין נשיאה מהמשכן, והיה רק דין נשיאת הארון והוא באמת בכהנים, ולפי זה שנים לא יפסול אלא בעת משא הלויים שהוא מדין נשיאת המשכן, אבל כשבטל דין נשיאת המשכן ממילא בטל דין לויים ואין פוסל שנים. והוסיף

אות ח, דלוי פחות מבן שלושים פסול, היאך סלקא דעתא דגמ' לעיל (שם) דכהנים נפסלים בשנים, הא אם כן לא בעינן להאי מיעוטא ד"איש מזרעך", וליכא למימר דקרא אתי למעוטי בן שלשים שלא הביא ב' שערות ועדיין לא הביא סימני סריס שדינו כקטן כמבואר בנדה (מז:), כיון דהוא פסול משום מום.

כז תוס' ד"ה וגבו טהור, היינו דלא מיטמא מגבו אבל אם נטמא מתוכו נטמא נמי גבו ומטמא אחרים. כתב המהרש"א, דצריך לומר דאיכא שום דרשא דמטמא אחרים מגבו, כיון דאין ללמוד כן מקל וחומר מכל הכלים, כיון דאיכא למיפרך דכל הכלים נטמאים מגבן מה שאין כן כלי חרס.

דף כה ע"א

א רש"י ד"ה מקל וחומר, בסוה"ד, שאין מטמאין מאוירין בלא נגיעה כדילף לקמן תוכו של זה ולא תוכו של אחר. הקשה בחידושי הר"ן, הא הך דרשה ילפינן לאחר שלמדנו שכלי חרס אינו נטמא מגבו, אבל קודם שידענו דכלי חרס אינו נטמא מגבו ליכא למדרש הכי, ועל כן כתב, דצריך לומר דכונת הגמ' כאן, דכל הכלים אינם נטמאים מאוירין, משום דלא אשכחן בשום דוכתא שנתרבו לכך.

ב תוס' ד"ה ומה כל הכלים וכו', בסוה"ד, ולהכי איצטריך תוכו של זה ולא תוכו של אחר. כתב השיטה מקובצת, דתוס' אתו ליישב בכך קושיא אחריתא, דכיון שנאמר "וכל כלי פתוח" למילף דכלי חרס אינו נטמא מגבו, אמאי בעינן "תוכו" ללמד דשאר הכלים אין נטמאים מאוירם, הרי האי דסלקא דעתין דכלי חרס נטמא מגבו, היינו מהקל וחומר משאר הכלים שאין נטמאים מאוירם ומכל מקום נטמאים מגבם, ואי נימא דשאר כלים נטמאים מאוירם ליכא לקל וחומר, וכיון שנאמר "וכל כלי פתוח" לאפוקי מהקל וחומר, וללמד שכלי חרס אין נטמא מגבו, משמע דאיכא קל וחומר, ושאר הכלים אינם נטמאים מאוירם, ואם כן אין צורך בקרא ד"תוכו". ואהא תירצו, דלדבריהם שהקל וחומר דכלי חרס יהא נטמא מגבו אינו בדוקא, מיושב שפיר, כיון דאף אם שאר כלים נטמאים מאוירם וליכא לקל וחומר, אכתי סלקא דעתין דכלי חרס נטמא מגבו ממשמעות הפסוק, ולכך בעינן "תוכו" לילף דשאר כלים אין נטמאין מאוירם.

ג רש"י ד"ה כלי פתוח, מדקפיד אפתיחה שמע מינה בכלי חרס קאי וכו'. הקשה התורת חיים, דאי הכי מה פרכה הגמ' לקמן דכל הכלים יטמאו מתוכן ובנגיעה, הא קרא כתב "פתוח". ותירץ, דקרא לא אתי למעט את כל הכלים, אלא לחדש דהטומאה תלויה בפתיחה לחודא, לאפוקי מהא דאיכא למימר דאף בפתוח בדאיכא צמיד פתיל טהור מגזירת הכתוב. ועיין בתפארת יעקב.

ד רש"י ד"ה הא יש צמיד, שמצומדת מגופתו עליו לפיו יפה. ובר"ה פתיל פירש, מגופו. הקשה הרש"ש, דרש"י על התורה (במדבר פי"ט פט"ו) פירש איפכא, דצמיד הוא הכיסוי, ופתיל הוא לשון מחובר.

ה תוס' ד"ה ויהיו כל הכלים וכו', ואם תאמר אם כן לא ליטמא מגבו וכו'. ביאר המהדורא בתרא, שהקשו, דאיכא למימר דכל הכלים לא יקבלו טומאה מגבן, ועל כן ליכא למימר קל וחומר דכל הכלים מטמאין מאוירן, ועל כרחך דהוי קל וחומר פריכא.

ו תוס' ד"ה וחד, מופנית היא דהוה מצי למיכתב וכל אשר יפול מהם בו כל אשר בו. מבואר בתוס' דהוי מופנה מב' צדין. אבל בחידושי הר"ן פירש, דהוי מופנה מצד אחד בקרא דלטמא. והקשה, למאן דסבר דגזירה שוה

ליתן הדבר לשיעורים, אף זקנים שלא נתקלקל קולם יפסלו, קמשמע לן דקרא מיירי אף בזקנים, דכל זמן שלא נתקלקל קולם כשרים, ונפסלים בקול, משום דבעינן "קול אחד".

יט רש"י ד"ה שליה ציבור, לכל צרכיהם לתקוע שופר ולנדות ולמנות פרנס. הקשה בחידושי הרמב"ן, הרי "שליח בית דין" עושה דברים אלו ולא שליח ציבור. ועוד, דהממונה לצרכי הציבור הללו נקרא בלשון הגמ' ביומא (סב:): "חזן הכנסת". לכך ביאר, דשליח ציבור היינו בתפילה והברייתא חדא קתני, שליח ציבור לירד לפני התיבה. ועיין בחידושי הר"ן.

כ תוס' ד"ה נתמלא זקנו וכו', תימדה דבפרק הקורא את המגילה וכו' משמע הא הביא ב' שערות יורד לפני התיבה ונושא את כפיו. תירצו בחידושי הרמב"ן והרשב"א, דכשאין אחר, יכול אף הוא לירד לפני התיבה, כיון דכל שהוא מחויב בדבר מוציא את הרבים ידי חובתן, וכונת הגמ' הכא למצוה מן המובהר. וכן מבואר בתשובות הגאונים (סימן פד).

כא בא"ד, ויש לומר דכשהביא ב' שערות יכול לירד לפני התיבה אבל ליעשות שליח ציבור קבוע וכו' אינו נעשה עד שיתמלא זקנו. הקשה המהר"ם, דאכתי לא תירצו קושייתם מדקתני "נושא את כפיו" משהביא ב' שערות. וביאר, דצריך לומר דתוס' סברי דלענין נשיאות כפים יש לחלק נמי בהאי גוונא, שבהביא ב' שערות נושא כפיו אפילו לבדו אבל דווקא שלא בקביעות.

כב רש"י ד"ה והא האי קרא בלויים כתיב, ואמרן בהו דאין נפסלין אלא בקול. כתב הרש"ש, דמהכא מוכח דרש"י סובר דהא דממעטינן שילה ובית עולמים מפסול דשנים היינו אפילו קודם שלשים. אבל מדברי הרמב"ם (פ"ג מכלי המקדש ה"ז וה"ח) משמע שסבר דלא ממעטינן אלא מפסול דלאחר חמישים, אבל פסול דקודם שלשים אית בהו, ועיין שם שהאריך.

כג בא"ד, שם. הקשה התפארת יעקב, אמאי פירש רש"י דקושיית הגמ' היא דלויים אינם נפסלים אלא בקול, הא בפשוטו קושיית הגמ', דקרא מיירי בלויים, ואם כן מנא לן דבעינן דכהן יהיה בן עשרים. ותירץ, דרש"י נתקשה בתירוץ הגמ' ד"כהנים איקרו לויים", דאכתי מנא לן דקרא מיירי בכהנים דלמא מיירי בלויים, ולהכי ביאר דקושיית הגמ' היא דאם נפרש כתנא קמא דקרא מיירי בלנצח, לא קשיא מהך דמבואר דשנים אינם פוסלות בלויים בשילה ובבית עולמים, כיון דאיכא לפרושי דלנצח לחודא בעינן בן עשרים, אבל לרבי דסבר דמיירי אף בשאר עבודות, קשיא דהא קרא מיירי בלויים ואין שנים פוסלות בשילה ובבית עולמים, ותירצה הגמ' דקרא מיירי בכהנים.

כד רש"י ד"ה וזה אחד וכו', בסוה"ד, ואני שמעתי לשון לויים שמשים כמו "וילוו עליך וגו'". הקשה בחידושי החתם סופר, דהאי קרא ד"ילוו עליך" נאמר בלויים ממש שמשמשים לכהנים, אבל כהנים למי יהיו נלווים. ונלכאורה קושייתו אינה מובנת, דיש לומר דאף שנאמר בלויים, נקראו כן על שם שנלווים אל הכהנים ובהמשך הפסוק כתיב "וישרתוך", והכי נמי הכהנים שנקראו משרתי ה' נלווים אלין].

כה גמ', תנו רבן איש מזרעך וכו' קטן פסול לעבודה ואפילו תם. הקשה המנחת ברוך (סימן ג' ענף ג'), אמאי בעינן קרא, תיפוק ליה משום מתעסק דפסול בקדשים כדעיל (יג.). ותירץ, דמתעסק הוי פסול בשחיטה לחודא ולא בשאר עבודות, משום דקרא דילפינן מינה פסול מתעסק איירי בבשחיטה. אמנם בשו"ת הגרע"א (תנינא ס"ד), וכן החזון איש בזבחים (סימן כ') נקטו דמתעסק פסול בכל העבודות.

כו גמ', שם. הקשה בחידושי החתם סופר אליבא דהרמב"ן [הובא בעמוד א'

הדף היומי

מסכת חולין דף כה – דף כו

י"ט תמוז – כ תמוז התשע"א

בנטעו על דעת שיאכל כשיגדלו על ידי שימתקן על ידי האור, אמאי כשהם קטנים חייבים, ואם לא נטעם על דעת לאכלם כשהם גדולים, וכשהם קטנים נגמר פריים, אמאי כשהם גדולים חייבים.

טו) מתני', ואינו פוסל את המקוה. הקשה בחידושי הריטב"א בעירובין (כט:), דהתם מבואר, דמערבין בשכר ופוסל את המקוה, ואי מיירי בלא החמיץ, מאי קמשמע לן, הא להדיא שנינו במתניתין הכא דתמד שלא החמיץ פוסל את המקוה, ואי איירי בהחמיץ הא שנינו הכא דאין פוסל את המקוה. ותיריך, דהכא מיירי כשבמים לבדם ליכא ג' לוגין ובעינן לתמד לצירוף לשיעור ג' לוגין, ואשמועינן מתניתין דאין התמד מצטרף למים שבן כדי לפסול את המקוה, והתם אשמועינן דבדאיכא בתמד ג' לוגין אף בהחמיץ פוסל את המקוה. אמנם בתוס' לקמן (כו.) ד"ה משהחמיץ מבואר, דאף ביש בו ג' לוגין מים אינו פוסל.

טז) תוס' ד"ה המתמד וכו', בתוה"ד, ואם תאמר ומאי טעמא דרבנן דפטרי שמרים וכו' והלא כל איסור שבתורה שלא במינו בנותן טעם. תירץ בחידושי הריטב"א בבבא בתרא (צו.), דהכא איירי בדמאי, ולא גזרינן ככהאי גוונא. ובחידושי הרמב"ן (שם צו:) תירץ, דהשמרים אינם טבל כיון דקודם ששם את המים לא חשיב יין, וכששם ג' כוסות ומצא ד' כוסות מעתה נעשה יין, והוי פסולת אוכל ופטור מן המעשר.

יז) רש"י, ד"ה כשחייבין בקלבון, חלקו וכו' כשמביאין שקליהן מביאין שני חצאי שקלים, ונותנין שתי קלבונות והקלבון הוא לשון הכרע וכו' ואם נתנו בין שניהם שקל שלם נותנין שתי קלבונות. דהיינו שלמד, שחויב הקלבון דוקא למביאים לגובר מחצית השקל ומה שחייבים האחים שהביאו שקל שלם לאחר שחלקו, כיון שסוף סוף הוו שתי נתינות. וברש"י ביצה (לט:): ד"ה כשחייבין בקלבון, הוסיף ביאור, מפני שחצאי שקלים חתיכות דקות הן ונוחין לאבד, ועל כן פעמים שמחליפין אותן במנים, ונותנין הקלבון בשכר החלוף, ואף כשמצטרפין שנים לתת שקל שלם, הטיילו עליהם שני קלבונים, שלא לפחות מחבריהם ולמעט את ההקדש, אבל האב שוקל בשביל שני בניו שקל שלם, פטור מקלבון שני, ואם ישקול שני חצאין אין טעם לפטור. אמנם הרמב"ם (פ"ג משקלים ה"א) כתב, חציי השקלים הכל צריכין להן כדי שיתן כל אחד ואחד חצי שקל שהוא חייב, לפיכך כשהיה אדם הולך אצל השולחני ומצרף שקל בשני חצאין יתן לו תוספת על השקל, ואותה התוספת נקראת קלבון, לפיכך שנים שנתנו שקל על שניהם חייבין בקלבון. העולה מדבריו, שחויב הקלבון דוקא בשנים ששקלו יחדיו, כיון שחויב הנתינה מחצית השקל דוקא, והמביא שקל שלם לשלחני כדי להחליפו לשני חצאין בעי לשלם לו שכרו, וביאר המאירי בבית הבחירה (ביצה לט:): כדי שאף הוא יתן להם חצי שקל שלם עם גירומיו ולא יפחות להם משכר חלפיו מן החצי שקל כלום. על כן אף שנים שהביאו יחדיו חייבין, כיון שלא הביאו מחצית השקל אלא שלם. ומהאי טעמא אם כל אחד יביא מחצית השקל לא יתחייבו בקלבון.

דף כו ע"א

א) תוס' ד"ה כשהחמיץ מחלוקת, בתוה"ד, לפי שיש בה טעם כמו יין מוזג. הקשה המהדורא בתרא, הרי בסופו להחמיץ אין בו טעם יין, כמבואר בתוס' ד"ה הכא. ותיריך, דהתם כתבו כן לרבא אליבא דרבי יוחנן בן נורי, אבל רב נחמן סובר דכיון דבסופו שיהיה בו טעם יין, אף הכא חשיב יין.

ב) גמ', איגלאי מילתא למפרע דפירא הוא. הקשה התפארת יעקב, היאך

המופנית מצד אחד למידין ומשיבין, הא איכא פירכא, דמרובה מידת לטמא שמטמא אחרים מגבו. ותיריך, דאינה גזירה שוה גמורה, אלא גילוי מילתא בעלמא.

ז) תוס' ד"ה ואפילו כלי, בתוה"ד, וקשה לפירושו דאם כן מה חידוש יש בכלי שטף יותר מבכלי חרס ועוד דאיכא חידוש יותר בכלי חרס מבכלי שטף וכו'. ותירצו בחידושי הרמב"ן והרשב"א, דאף דאין כלי שטף מקבל טומאה מכלי חרס, מכל מקום איכא למימר דהאוכלים מקבלים טומאה, משום שהם חשובים כמו שהם בכלי חרס, קא משמע לן קרא דחשיבי תוך תוכו ולא מקבלי טומאה. ועיין ברבינו גרשום.

ח) בא"ד, כגון אם שרץ באויר כלי חרס פנימי ואוכלין בכלי חרס חיצון וכו'. הקשה המהרש"א, אמאי בעי למימר שיש אוכלין בכלי חרס החיצון, הא אף באין שם אוכלין איכא רבותא דכלי חרס החיצון טהור.

ט) מתני', טהור בכלי עץ טמא בכלי מתכות וכו'. כתב בחידושי החתם סופר, דהכא ליכא למפרך כדלעיל, ויהא גולמי כלי מתכות מטמא מקל וחומר מכלי עץ שפשוטיהן טהורים וגולמיהן טמאים, כיון דכל שאינו כלי אינו טמא בכלי עץ ומתכות, אלא שכלי עץ שאין דמיהם יקרים נגמר מיד, מה שאין כן במתכות, ואילו יהיו כלי עץ יקרים דינם יהא ככלי מתכות.

דף כה ע"ב

י) גמ', כלי עצם ככלי מתכות דמו. כתב רש"י בשבת (פא.) ד"ה טמאין, דפשוטי כלי עצם מקבלים טומאה, משום דהוו ככלי מתכות. והקשו התוס' (שם) בד"ה חפוי, דכלי עצם ככלי מתכות לענין גולמי כלי עצם, אבל פשוטי כלי עצם טהורים כמבואר בכלים (פ"ב מ"א), וכן הובא בתוס' (הכא) בד"ה מכלל.

יא) גמ', שם. כתב הרמב"ם (פ"ה מכלים ה"א), כל גולמי כלי עץ מקבלין טומאה חוץ משל אשכרוע, שאין הכלי ממנו חשוב כלי עד שיתייפה, וקרוב בעיני שכלי עצם ככלי אשכרוע, ואין גולמיהן מקבלין טומאה. והקשה הראב"ד (שם), דמבואר בתוספתא בכלים (בבא מציעא פרק ב' משנה ו') דכלי עץ של אשכרוע טהורים, משום דמחוסרין שליטה, ועושים מה שבהם מר, ואין טעם זה שייך בכלי עצם, ואי פוסק כרב נחמן דכלי עצם ככלי מתכות, לימא דהלכתא כרב נחמן דכגולמי כלי מתכות דמו. ועיין בכסף משנה (שם). וביים של שלמה תירץ, דהרמב"ם לא פסק במפורש כרב נחמן, משום דמספקא ליה אם לפסוק כרב נחמן או כרבי יוחנן ולכך פשט מכח סברא, ועיין בתפארת יעקב.

יב) גמ', שם. הקשה התפארת יעקב, אמאי לא תנן במתניתין דטהור בכלי עץ טמא בכלי מתכות ועצם, טהור בכלי מתכות ועצם טמא בכלי עץ. ותיריך, דפשוטי כלי עצם טהורים כמבואר בכלים (פ"ב מ"א), ולכך ליכא למימר טמא בכלי מתכות ועצם. ועיין בראש יוסף. [ועיין לעיל אות י דלרש"י פשוטי כלי עצם טמאים].

יג) תוס' ד"ה שאר בהמה וכו', בסוה"ד, ויש לומר דלא ידעינן אלא דומיא דבגד ועור. הקשה הלב אריה, אי הכי מנלן דכלי עצם נטמאים בשרץ, הא קרא ד"וכל מעשה עזים" נאמר לענין טומאת מת, ולא ילפינן מגזירה שוה ד"בגד ועור" טומאת שרצים מטומאת מת. ותיריך, דבשבת (סד.) איכא גזירה שוה "כלי כלי", שרצים מטומאת מת.

יד) תוס' ד"ה זה וזה לפטור, בתוה"ד, ואמרי לה זה וזה לחיוב גדולים משום שנגמרו קטנים לפי שטובים ביותר. הקשה בחידושי החתם סופר, אי מיירי

במים טהורים ונטמאו קודם שהחמיץ, כיון דהמים והפירות נטמאו יחד, והווי מים גמורים והיין בטל בהם, אף שהפירות צפים למעלה מהני בהו השקה כדין מים, אבל בתמדו במים טמאים, כיון שהמים נטמאו לבדם ואחר כך נתערבו בהם פירות, והפירות לא נטמאו, אין מועילה בהם השקה, כיון שהמים למטה והפירות צפים למעלה, ועיין שם ביאור קושיית הגמ'. ובחידושי החתם סופר ביאר, דכשנותן מים טמאים על חרצנים או שמרים והמים מוציאים יין ונכנס לתוך המים, כיון שטפת היין עבה יותר מהמים אינו מתערב מיד, תחילה נטמאת טפת היין מהמים הטמאים וכשמתערבת במים ונתהפכת למים טומאתו לא מתבטלת, דייין טמא אין לו טהרה בהשקה מה שאין כן מים טהורים על שמרים, וטרם שנטמאו כבר נתערבו ונמזגו זה בזה ונתהפך היין למים כיון שלא החמיץ, וכשנטמאו הווי מים טמאים ועולה להם השקה. ועיין בתפארת יעקב מה שהוסיף לבאר.

(ו) תוס' ד"ה הכא נמי מבלבל, בסוה"ד, דודאי אגבא דגברא או אגבא דמנא מחלחלי בהו מיא אבל דרך השקה לא. ביאר החזון איש (יורה דעה שצ"ד ס"ק ח'), דכשהיין והחלב על גוף האדם, הם מחלחלים ולכך אינם חוצצים, אבל השקה אינה מועילה, כיון דבכלי אין המים מחלחלים. וכתב, דהש"ך (יורה דעה סימן קצח ס"ק יט) כתב, שדיו וחלב לחין אם מקפיד חוצצין, ויישב לפי זה קושיית התוס', דאיכא למימר דבאמת המים אינם עוברים דרך הדיו החלב, וטעמא דאינם חוצצים, משום שבני אדם אינם מקפידים על כך, אבל הקשה, דדרך בני אדם להקפיד על כך.

(יא) מתני', כל מקום שיש מכר אין קנס וכו'. כתב בחידושי החתם סופר, דליכא למילף קל וחומר לחייב קנס במקום מכר, ומה במקום שאין מכר יש קנס במקום שיש מכר אינו דין שיהיה קנס. משום, דאין סברא שיתחייב המפתה קנס מקל וחומר שהאב יכול למוכרה, דאינו ענין זה לזה. (יב) מתני', כל מקום שיש מיאון אין חליצה. כתב בחידושי החתם סופר, דליכא למימר קל וחומר, דמה במקום דליכא מיאון איכא חליצה, במקום שיש מיאון ודאי איכא חליצה, כיון דהטעם שאין חליצה משום שהיא יכולה למאן.

(יג) מתני', שם. הקשה הרשב"א, אמאי לא הביאה הגמ' הא דמבואר ביבמות (קד:), דאמר רב יהודה אמר רב, דלרבי מאיר חליצת קטנה פסולה משום "אישה" ולא קטן ומקשינן אשה לאיש, אבל רבנן פליגי, וסברי דאשה בין קטנה בין גדולה יכולה לחלוץ. דהיינו דסברי דאיכא חליצה במקום מיאון, ועיין בראש יוסף שתירץ, דרב יהודה אשמועינן הכא דהלכתא כרבי יהודה, וכדאיתא בנדה (נב.), דאף בגדלות איכא מיאון עד שירבה השחור, והא דאמרינן דחכמים אומרים יש מיאון במקום חליצה, אין כוונתם דבקטנות ליכא חליצה אלא על דברי רבי מאיר דאמר דבגדלות ליכא מיאון קאמר קבי יהודה דאף בגדלות איכא מיאון. ועיין בתפארת יעקב.

(יד) גמ', רבי יהודה אומר עד שירבה השחור על הלבן. כתב בחידושי הרמב"ן (נדה נב.), דאף רבי יהודה מודה דמשהביאה ב' שערות הויא גדולה, כמבואר (שם) שחייבת בכל המצות משהביאה ב' שערות, אלא דסבר, דהתירו לה למאן עד שירבה השחור, משום דקידושיה מדרבנן אף לאחר שגדלה כל זמן שלא נבעלה.

(טו) מתני', כל מקום שיש תקיעה וכו'. כתב השולחן ערוך (או"ח סימן ק"ג ס"א), דבזמן הזה לא נהגו לתקוע בערב שבת, וברמ"א (שם) כתב, דנהגו בקהלות הקדושות שכל שהוא סמוך לשבת כחצי שעה או שעה, מכריז השליח ציבור להכין עצמן לשבת והוא במקום התקיעות בימיהם, וכן ראוי

שייך למימר דאיגלאי מילתא למפרע דמתחילתו היה יין, הרי רק לאחר זמן המים מקבלים טעם וממשות מהחרצנים או מהשמרים ובתחילה הם מים ולא יין. ותירץ, דמיירי כשסינן את החרצנים והשמרים, ולכך איגלאי מילתא כשהתמד החמיץ, שהיה יין בזמן שלקחו. והקשה, אמאי לא מוקמינן מתניתין בשלא סינן מהחרצנים והשמרים, ולכך בשלא החמיץ פוסל. ותירץ, דהגמ' מקשה דאף כשלא סינן את החרצנים והשמרים, מספק יש לנהוג בו דין מים, ופוסל את המקוה.

(ג) גמ', אלא מתניתין דקתני החמיץ אין לא החמיץ לא. הקשה התורת חיים, אמאי לא מקשינן מרישא דמתניתין דקתני להדיא, דתמד שלא החמיץ פוסל את המקוה ואין נקח בכסף מעשר שני, ותירץ, דיש לפרש דעד שלא החמיץ היינו בישן ועבר הזמן שראוי להחמיץ, והלכך ידוע שלא יחמיץ. ובתפארת יעקב כתב, דדוחק לאוקמי רישא דמתניתין בכהאי גונא.

(ד) רש"י ד"ה דלמא אי שבקיה, היכא דליתיה קמן ניזיל בתר רובא ורובא מחמיצין הן וכו'. כתב בחידושי הרשב"א, דרש"י כתב כן כדי ליישב קושיית התוס' ד"ה דלמא, מאי פרכינן אדינא דמעשר הא אין נקחין מספיקא. והקשה, דכיון דרוב התמד מחמיץ, לרב נחמן דסבר דאיגלאי מילתא למפרע דהווי יין, אף לפני שהחמיץ יקנה מעשר. ותירץ, דהמקשה בלבד סבר דרוב התמד מחמיץ, אבל רב נחמן סבר דאין רוב התמד מחמיץ, ולכך בעינן שיחמיץ כדי שיקנה מעשר.

(ה) גמ', אמר רבה כששייר ממנו בכוס ולא החמיץ. הקשה התפארת יעקב, דלפי זה צריך ביאור לישנא דמתניתין "עד שלא החמיץ" דמשמע דיכול להחמיץ. ותירץ, דלפירושו התוס' ד"ה דלמא וכו' מיושב, כיון דבמעשר אף כשלא שייר בכוס מספיקא אין ניקח בכסף מעשר.

(ו) תוס' ד"ה רבא וכו', בתוה"ד, ואף על גב דלא דמי לגמרי דהתם אותו חלב אין סופו להיות בו טעם חלב וכו' אבל הכא סופו שיהיה בו טעם יין. בחידושי הרמב"ן ביאר, דרבא אתי ליישב פירכת הגמ' דמתניתין לא כרבי יהודה ולא כרבנן, דמתניתין כרבי יוחנן בן נורי דסבר דאין תמד פוסל את המקוה עד שיחמיץ, וכן הדין לענין מעשר דפטור התמד ממעשר, וכן אין נקח בכסף מעשר עד שיחמיץ.

(ז) תוס' ד"ה ופליגא וכו', ואם תאמר אמאי פליגא הא אתי שפיר כרב נחמן וכו'. תירץ בחידושי הרמב"ן, דרבי אליעזר מיירי אף בתמד שנשתייר זמן רב ולא החמיץ, והא דאין מפרישין ממקום אחר אלא אם כן החמיץ, היינו משום דחיישינן שמא באחד יש יין מעורב ובשני ליכא, או שבאחד הרבה יין ובשני מעט.

(ח) תוס' ד"ה התמד וכו', בסוה"ד, ויש לומר עד שלא החמיץ דהכא אין סופו להחמיץ וכו'. הקשה התפארת יעקב, הא הברייתא איירא לענין השקה, ואם כן, אמאי איתא בסיפא "משהחמיץ", הא אף כשלא החמיץ מהני השקה. ועוד, אמאי איתא ברישא "עד שלא החמיץ" הא לעולם לא יחמיץ. ועוד הקשה, דאיכא למימר דרב נחמן מיירי לענין מקוה ומעשר, אבל השקה שמתהרת משום זריעה, פשיטא דהיכא דאין לו עתה טעם יין חשיבא זריעה. ועוד הקשה, דאיכא למימר דהברייתא כרבי יוחנן בן נורי דאזיל בתר המראה.

דף כו ע"ב

(ט) גמ', אמר רבא לא שנו אלא שתמדו במים טהורים ונטמאו וכו'. עיין בתוס' בד"ה הכא נמי, בביאור דברי רבא. ובחידושי הר"ן ביאר סברתו, דאם תמדו

לעיל (כא: ד"ה "ואינו מבריל". והקשה התבואות שור (סימן כא סק"א), אי נימא דהרי"ף פסק לקולא, אמאי החמיר לכתחילה לשחוט כל הסימן, הא ללישנא קמא דהשוחט קאי א"אחד בעוף" לא בעינן לשחוט כל הסימן. (ה) גמ', שם. הקשה התפארת יעקב, כיון דלהאי לישנא אשמועינן מתניתין דלכתחילה בעינן לשחוט סימנים שלמים וסגי בדיעבד בשחיתת רוב הסימן, אמאי לא כתבה"ן "השוחט רוב אחד בעוף ורוב שנים בבהמה שחיתתו כשרה".

(ו) רש"י ד"ה חטהו, הכשירוהו לאכילה וטהרהו. הקשה בתוס' הרא"ש, להאי לישנא, מאי משני בגמ' להלן דילפינן מהאי קרא דלא לשוייה גיטרא, הא איכא למימר שאף המפרקת בהכשר שחיטה. וברש"ש תירץ, דאף לרב כהנא איכא הלכה למשה מסיני דבעינן לחתוך ב' סימנים, ואתא קרא למילף דבעינן למשחט בהכשר הסימנים ולא במפרקת.

(ז) תוס' ד"ה ותו שהייה וכו', בכל הספרים וכו' ובקונטרס הגיה ותו וקשה לפירושו וכו'. תירץ התורת חיים, דחד קרא גלי אהבריה, ואי לא דכתיבי תרוייהו לא מצינן למילף מחד קרא מידי, דרב כהנא דריש מ"ושחט ממקום ששח חטהו" לאו מייטורא דריש ליה, ד"ושחט" אינו מיותר דלגופיה איצטריך, אלא דריש, מדלא כתיב "זובחת" דומיא ד"זובחת מבקרך" ושינה וכתב "ושחט" הלכך דריש מיניה "שח חטהו", ורב ימר נמי לאו מייטורא יליף, ד"זובחת" לגופיה איצטריך, אלא מדשינה הכתוב וכתב "זובחת" ולא "ושחטת" דומיא דושחט, לכך יליף "ממקום שוב חטהו" ולא פליגי, אלא מהי קרא ליליף, מיהו מחדא לא אתיא, דאי לאו דשינה הכתוב בדוכתא אחריתי ליכא למילף מידי. ועיין מה שכתב עוד ובחידושי החתם סופר.

(ח) בסוה"ד, ונראה כגרסת הספרים דגרסי ולטעמיך וכו'. הקשה התורת חיים, אי הכי, אמאי נקטה הגמ' דברי רב כהנא אמתניתין דידן, הא הוי לה לאתווי אמתניתין דלעיל (יט:). דהשוחט מן העורף שחיתתו פסולה, המולק מן העורף מליקתו כשרה, השוחט מן הצוואר שחיתתו כשרה.

(ט) רש"י ד"ה דלא לשוייה גיטרא, שלא יחתוך כל המפרקת לשנים. הקשה המרדכי (סימן תרב), כיון דשחט כבר את הסימנים, אמאי אסור לחתוך את המפרקת. ותירץ בשם רבינו מאיר, דכונת רש"י, דאין צריך לחתוך המפרקת, ואם חתך כשרה, אבל הביא מעשה, שאחד חתך את כל המפרקת ודקדק הראב"ה מרש"י לאסור. והעיר הט"ז (יורה דעה סימן כד סעיף ב), דמרש"י לעיל (יט:). ד"ה שחיתתו פסולה, שכתב, דאם חתך המפרקת קודם שחיתת הסימנים נטרף, משמע, דאחר שחיתת הסימנים שרי. ובסברת הראב"ה כתב בשו"ת הרשב"א (חלק א' רס"א) דאסור לחתוך המפרקת כדי שלא יבליע דם באיברים. (ועיין בדבריו במשמרת הבית (בית ב' שער א').) והדרישה (יורה דעה ס"א סק"א) ביאר, דאם כיון לשחוט גם את המפרקת מראה שלא היתה כונתו לשם מצות שחיטה התלויה בסימנים, דהא השוה המפרקת לסימנים. ולהלכה דעת השולחן ערוך (יורה דעה סכ"ד ס"ה) להקל, והרימ"א (שם) כתב דהמנהג להחמיר בזה, ועיין בשו"ת שרידי אש (יורה דעה סימן ו') שהאריך.

(י) בא"ד, לישנא אחרינא דלא לשוייה גיטרא שלא ידרוס אף על גב דהלכות שחיטה הלכה למשה מסיני יש מהם שנכתבו וכו'. הקשה הרשב"א, דמלשון הגמ' משמע שכל ההלכות נלמדו מהלכה למשה מסיני. וביאר, דדריסה נלמד מהלכה למשה מסיני וקרא ד"ושחט" אסמכתא בעלמא. ובגליון הש"ס לעיל (ד). כתב, דהגמ' נקטה דריסה משום שיגרא דלישנא.

(יא) גמ', ותנא מיייתי לה מהכא. פירש רש"י בד"ה ותנא, דלעיל הווי אמוראי והכא הווי תנא. והקשה השיטה מקובצת, דלעיל הובא אף דבי רבי ישמעאל,

לנהוג בכל מקום. ובביאור הלכה (שם) כתב, שכן ראוי להכריז כשחל ערב שבת ביום טוב.

(יז) גמ', ורב ששת בריה דרב אידי אמר אף בפתחתה. כתב התורת חיים, דטעמא דרב ששת, משום דמצינו בכל הברכות דאמרינן בפתחה מעין החתימה, כגון "אתה קדוש" "הא-ל הקדוש" ו"השיבנו" ו"הרוצה בתשובה".

פרק השוחט

דף כז ע"א

(א) [תוס' ד"ה חצי אחד בעוף, בסוה"ד, ומרישא נמי שמיע ליה דדוקא רוב בעינן ולא נקטיה אלא אגב דבעי למתני אחד וחצי בממה וכו'. לכאורה צריך ביאור, דהא לקמן (כח:). מקשינן למאן דאמר מחצה על מחצה כרוב מהא דתנן, "חצי אחד בעוף וכו'" ולא מרישא דתנן "רובו" של אחד כמוהו, וביארו שם בחידושי הרמב"ן והרשב"א, (עיין לקמן כח: אות יז) משום דאיכא למימר, דהכי קאמר, ורובו המשווייר ככלו עד שישחוט חציו. ואם כן שפיר איצטריך הא דחצי אחד בעוף לאשמועינן דמחצה על מחצה אינו כרוב. (א.י.).]

(ב) רש"י ד"ה אאחד בעוף, קאי השוחט דלכתחילה אצרכוה רבנן תרוייהו משום הרחקה לעבירה דלמא לא אתי למיעבד רובא דחד. הקשה הרש"ש, מהא דהוכיחו התוס' לעיל (כא: ד"ה ואינו מבריל. דהיכא שאין סיבה שאינו רוצה לשחוט רובא ליכא למיחש לכך, והתפארת יעקב הקשה, דבעינן לגזור נמי בגונא דסיפא כששוחט רוב הסימן, דאיכא למיחש שמא לא ישחוט רובו, ואם כן לשון דיעבד נאמר בין על "אחד בעוף" בין על "רובו של אחד כמוהו" ומה הרויחה הגמ' בלישנא בתרא. וביארו באופן אחר, דרבנן גזרו לשחוט ב' סימנים אטו בהמה. ובחידושי הגרע"א ביאר, דללישנא קמא לא בעינן לכתחילה לשחוט את כל הסימן, ומשום הכי איכא למיחש שמא לא ישחוט את רובו, אבל ללישנא בתרא דלכתחילה בעינן לשחוט את כל הסימן, סגי בשחיתת סימן אחד בעוף.

(ג) בא"ד, שם. נסתפק בחידושי הרמב"ן, האם מדאורייתא בעינן ב' סימנים בין בעוף בין בבהמה, ורובו של אחד בעוף ושנים בבהמה ככולן. או, דמדאורייתא אין חילוק בין דיעבד לכתחילה, וכמבואר לקמן (עמוד ב') דהטילו הכתוב לעוף בין בהמה לדגים ששחיתתו בסימן אחד, ומדרבנן בעינן ב' סימנים גזירה שמא לא ישחוט רוב הסימן. ובראש יוסף הקשה, דהכא מבואר ברש"י דמדאורייתא סגי בסימן אחד, וברש"י לעיל (כ: ד"ה כל וכו' מבואר דמדאורייתא לכתחילה בעינן ב' סימנים.

(ד) גמ', איבעית אימא ארובו של אחד כמוהו. כתב בחידושי הרמב"ן לקמן (כט:), דהנך תרי לישני לא פליגי, ולתרוייהו לכתחילה בעינן לשחוט ב' סימנים בין בעוף ובין בבהמה. אבל הרא"ש (סימן א וסימן ב) כתב, דללישנא בתרא לכתחילה צריך לשחוט את כל הסימן בעוף, ובדיעבד אף כששחט את רוב הסימן כשר, ופליגא אלישנא קמא, ולא בעינן שחיתת ב' סימנים. וכתב, דמסתבר דעבדינן כתי חומרי לשחוט ב' סימנים אף בעוף. והרי"ף (ו. מדפי הרי"ף, ועיין בהגהות הב"ח אות ב' דכן גרס הרא"ש בדברי הרי"ף) פסק, דשחיתת רובו של אחד סגי בדיעבד אבל לכתחילה בעינן כוליה סימנא, וביאר הרא"ש, דהרי"ף פסק כלישנא בתרא לקולא כיון דסבר דמדאורייתא סגי בסימן אחד, ותרי לישני פליגי האם מדרבנן בעינן לשחוט את ב' הסימנים, ואולינן לקולא בדברי סופרים. וכן הביא המרדכי (סימן תר) מרש"י

השולחן ערוך (יורה דעה סי"ג סק"א) אליבא דרבי עקיבא **לעיל** (יז). דסבר דהותר בשר נחירה במדבר, כיון דהאי קרא נאמר על דור המדבר דהותר להם אף בשר נחירה הלכך כתיב "אסיפה", אבל עתה שנאסרה נחירה תאסר נמי אסיפה. ותירץ, דכיון דלענין צאן ובקר כתיב "ישחט להם" אף דסגי בנחירה, קרי לה בקרא שחיטה כיון דנחירה כשחיטה, אבל בדגים שנאמר גבייהו אסיפה, משמע דאף נחירה בסימנים לא בעינן והוא הדין שחיטה.

טו) תוס' ד"ה תדע וכו', תימה מה צריך ראייה על זה דקרא כתיב בהדיא ישרצו המים שרץ נפש חיה ועוף. כתב **המהרש"א** (בחידושי אגדות), **דרש"י בד"ה משום דכתיב**, בפירושו השני, דמקרא ד"ועוף יעופף על הארץ" משמע נמי שהעופות נבראו מן האדמה, יישב קושייתם כיון דאיכא למימר שהעופות נבראו רק מן האדמה.

כ) גמ', ומאי חזית דשדייה ליה על עוף שדייה אחיה. הקשה **בחידושי החתם סופר**, אי הכי למאי בעינן להיקש דפסולי המקודשין. ותירץ, **דבמכות** (כב): ילפינן מהאי קרא דהמרביע והמנהיג בפסולי המקודשים לוקה, כמבואר **בתוס' (שם) ד"ה שהרי.** ועיין **בתורת חיים**.

כא) גמ', נחירתו זו היא שחיטתו. כתב **במשמרת הבית** (בית שני שער ראשון עמוד כו.), דמשמע מהאי לשנא דגמ' דדוקא נחירה היא כשחיטה, אבל עיקור כיון דאינו חותך את הסימנים אינו כשחיטה. אמנם **ברש"י ד"ה אין** מבואר דאף עיקור מהני, וכן כתב **המאירי**.

כב) רש"י ד"ה לבעי כסוי, דהא כתיבא כיסוי אנחירה דידיה ומהיכי תיתי למיפטריה. הקשה **התפארת יעקב**, הא בהך קרא דכיסוי כתיב ו"שפך", ומינה ילפינן דלא בעינן שחיטה, ואם כן הוי ליה לרש"י למימר דכיון דבהדיא כתיב כיסוי בקרא שפיכה חייב בכיסוי.

דף כח ע"א

א) גמ', מאי לאו בעוף. כתב **בחידושי הרשב"א**, דסלקא דעתין דמיירי בעוף, משום דהברייתא דברה בלשון זכר "או נוחרו או עוקרו" דאי מיירי בחיה הווי לה למימר בלשון נקיבה. ומשני גמ', דהברייתא מיירי בחיה ולא דקדקה על לשון זכר. והקשה **המרומוי שדה**, היאך סלקא דעתין **לעיל** (כו): דקרא ד"ושפך את דמו" קאי אחיה הא נאמר בלשון זכר, ולכך ביאר, דסלקא דעתין דלא התירו לצער בעלי חיים אלא לצורך הצלה מן ההיזק דיניכא, אבל משום הריחו של הצבע לא התירו, והגמ' דחתה דמכל מקום שרי.

ב) גמ', תיהני לה סכין לטהרה מידי נבלה. הקשה **השואל בשו"ת הרשב"א** (חלק א' סימן ר"ט), אמאי לא אוקמינן להא דקתני מלק בסכין וכו' בשחתך שדרה ומפרקת ורוב בשר ואחר כך מלק הסימנים, דלא מהני בה שחיטה כיון דנתנבלה קודם השחיטה. ותירץ **הרשב"א**, דמבואר **לעיל** (כ.), דאין עושין כן מליקה, כיון דאם נשברה המפרקת ורוב בשר היא מתה ומטמאת במשא.

ג) תוס' ד"ה תיהני לה סכין וכו'. הך פירכא ליתא לרבי יוסי וכו' אלא לרבי מאיר פריך דקאמר התם נמי דמליקה מטהרת. הקשה **בשו"ת בית הלוי** (חלק א' סימן ב' אות ג'), דאיכא למימר דרבי יוסי מחלק בין שחיטת עוף למליקה, משום דסבירא ליה יש שחיטה לעוף מן התורה, ופירכת הגמ' הכא להסובר אין שחיטה לעוף מן התורה, ואין סברא לחלק בין שחיטה למליקה. ותירץ, במה שהוכיח דרבי יוסי סבר דאין שחיטה לעוף מן התורה, עיין שם, וכיון דרבי יוסי מחלק בין שחיטה לנבילה, כן יחלק בין נחירה לשחיטה. ועיין **בתפארת יעקב**.

שהוא תנא. ותירץ, דלכך כתב רש"י דהכא הוי **תנא דתורת כהנים**, דחשיבא טפי והוי כמתניתין.

יב) רש"י ד"ה מנין לרבות, בסוה"ד, כדאמרינן בזבחים צמר שבראשי הכבשים ושער שבזקן התיישם והעצמות והגידין וכו' שנאמר והקטיר הכהן את הכל המזבחה. כתב **בחידושי הר"ן**, דאף דילפינן מהאי קרא דצמר הראש והזקן קרבים בלי הפשט, בעינן לקרא דהכא, כיון דאיכא למימר דקרא דהתם מרבה עצמות וגידין ולא את הראש. ועיין **במהרש"א**.

יג) בא"ד, שם. הקשה **הרמב"ן**, דאף בלא הונו בעינן קרא למילף שהראש בכלל עריכה, והיאך ילפינן מהכא דשחיטה מן הצואר. ו**במהרש"א** תירץ, דאם הראש לא היה מותו, אף דלא שייך בהפשטה, לא בעינן קרא לרבות הראש לעריכה, כיון שהוא מחובר לגוף.

דף כז ע"ב

יד) גמ', מיבעי ליה לכרתניא וכו'. הקשו **התוס' ביומא** (כה): ד"ה נותן, דלכתוב חד פדר ונילף מיניה שחופה את הפדר על בית השחיטה, וכיון דהראש קודם לכל האברים, ממילא הפדר קודם לכל האברים. ותירצו, דאיכא למימר שחופה את הפדר על כל בית השחיטה עד שמעלה הראש לראש המזבח, ולאחר מכן מסיר הפדר ומקטורו עם שאר האברים. ועוד, דמחדא פדר איכא למילף דהפדר והראש קודמים לחוד, ואכתי בעינן לימוד שחופהו על בית השחיטה. ועיין **בראש יוסף**.

טו) רש"י ד"ה אי מה וכו', מדאיצטריך לעיל לרבות את הראש שכבר הונו דאי בסימן אחד לאו הונו קריא ליה ולא אצטריך לרבויה. כתב **הראש יוסף**, דליכא למימר דסבירא ליה כרבי **לקמן** (כח). דמשה נצטווה על רוב שניים בבהמה בעל פה, כיון דהתנא הוצרך ללמוד בעוף דבעינן סימן אחד, ולרבי אף בעוף נצטווה משה בעל פה. ורב כהנא ורב יימר דסברי דשחיטה מן הצואר הלכה למשה מסיני, מכל מקום לא נמסר מסיני כמה סימנים צריך לחתוך.

טז) רש"י ד"ה בסימן אחד, דכתיב בחטאת ולא יבדיל וכו'. ביאר **בחידושי החתם סופר**, דילפינן מחטאת העוף ולא מעולת העוף כיון דבחטאת מפורש בקרא "לא יבדיל", אבל בעולת העוף ילפינן ליה מדקדוק קרא ד"והקריבו" **לעיל** (כא:). ויישב על פי זה אמאי לא אמרינן ד"זאת" אתי למעט דבעוף אפשר לשחוט או את הקנה או את הוושט, אבל בבהמה בעינן למישחט דוקא את הוושט ומהני סימן אחד, דכיון ד"זאת" גלי לן דלא ילפינן מחטאת העוף, ממילא ילפינן מעולת העוף שצריך ב' סימנים.

יז) גמ', דגים דלאו בני שחיטה נינהו מנלן. הקשה **בחידושי הרשב"א**, **דבכריתות** (כא:). איתא, דחגבים לאו בני שחיטה נינהו ומנא לן הא. ותירץ, דהגמ' הקשתה לגבי דגים משום דכתיבי גבי צאן ובקר וחיה דבעו שחיטה, אבל חגבים דלא כתיבי גבי שחיטה מהיכי תיתי דליבעו שחיטה, והקשה **בשו"ת הרשב"ז** (חלק א' סימן ד'), דחגב בכלל עוף הוא כיון דיש לו כנפיים. ו**ברמב"ם** (פ"א משחיטה ה"ג) ביאר הטעם, משום דכתיב **בישעיה** (פ"ג פ"ד) "אוסף החסיל" משמע דבאסיפה סגי. והקשה **הרשב"א**, הא בסוגיין מבואר דלא ילפינן מ"אסיפה" אלא היכא דכתיבה שחיטה ובהאי קרא לא כתיבא. ו**בלחם משנה ובכסף משנה** (שם) תירצו ד"מאסיפה" איכא למילף דלא בעינן שחיטה אף שלא נאמר בהאי קרא שחיטה, ובדגים כיון שאפשר להקישם לבהמה הצריכה הגמ' שיאמר אסיפה במקום שחיטה.

יח) גמ', הצאן ובקר וכו' באסיפה בעלמא סגי להו. הקשה **הגרע"א בגליון**

דאמרינן תיובתא, היינו משום דרב נחמן ורב אדא פליגי בין במליקה בין בשחיטה, והגמ' נשארר בתיובתא אמליקה, אבל אכתי שאלה מה הדין בשחיטה, כיון דאפשר לחלק בין שחיטה למליקה. ועיין בחידושי הר"ן. (ב) רש"י ד"ה מנוסמס קועיה, בתוה"ד, וצריך לבדוק בסימנים שמא נפסק הקנה או ניקב הוושט. הקשה בחידושי הרשב"א (בעמוד ב'), אי הכי אמאי מבואר להלן (בעמוד ב') דלא שייך לבדוק את הוושט לפני שחיטה משום דינא דרבא דאין בדיקה לוושט מבחוץ, הא רבא איירי בחשש דרוסה, אבל בחשש נקב איכא בדיקה כמבואר לקמן (מג.). ותירץ, דנקב שניכר מקומו יש לו בדיקה מבחוץ, אבל נקב שאין ניכר מקומו אין ניכר בוושט מבחוץ משום שהוא אדום. ובחידושי הר"ן תירץ, דהכא מיירי כשהצואר מלא דם, וחיישינן דילמא הדם כסה את הנקב ונקרש שם ומשום הכי אינו ניכר מבחוץ.

דף כח ע"ב

(ג) גמ', הואיל וצולוהו כולו כאחד. כתבו בחידושי הרמב"ן והרשב"א בשם הראב"ד, דמדנקטה הגמ' לשון צליה, משמע דבשחיטת הורידין סגי דוקא בצליה, אבל אם רוצה לבשל את העוף צריך לחתוך את החוטים ולמלוח אותם. והקשה המורדכי (סימן תרה), דמצינו דצליה נקראת בישול בדברי הימים (ח"ב פל"ה פי"ג) דכתיב "ויבשלו הפסח", והוא הדין דבישול איקרי צליה. ועוד, דאי מיירי בצליה אמאי בעינן חיתוך הורידין הרי האש שואבת את כל הדם. ובחידושי הר"ן הקשה, דמעשים בכל יום שמבשלים עופות. והרמב"ן והרשב"א, פליגי על הראב"ד, וסברי דבשחיטת הורידין סגי אף בבישול, והא דנקטה הגמ' לשון צליה, משום דהדרך לצלות, ועוד, דרבי יהודה מחדש דאף כשרוצה לצלות את העוף בעינן לשחוט הורידין. ובמורדכי (שם) כתב בשם רבינו תם, דדינא דסוגיין דצולוהו כולו כאחד, היינו דוקא כשצולוהו עם הראש, אבל אם חותך הראש אין צריך לשחוט את הורידין והוא הדין בבהמה, והא דמבואר בגמ' דבהמה מנתחה אבר אבר, לאו דוקא, או דכיון דצואר הבהמה רחב צריך שיחתוך את הצואר לב' חתיכות, אבל עוף שהצואר שלו דק סגי בהסרת הראש. ועיין בשו"ת מהרי"ל (סימן נו).

(יד) גמ', אבל בהמה כיון דמנתחה אבר אבר לא צריך. כתב המאירי, דאם צולה את כל הבהמה צריך לחתוך הורידין, והיינו דוקא בשעת שחיטה, אבל אם לא חתך הורידין בשעת שחיטה, צריך לחתכה לאיברים, וצריך לחתוך את הורידים והחוטים, משום דכשהדם קר הוא עומד במקומו, וכן הדין בעוף.

(טו) גמ', שם. כתב בחידושי הרשב"א, דאף בעוף אם לא שחט את הורידין צריך לנתחו אבר אבר, אבל אין לסמוך על שחיטת הורידין לכתחילה, כיון דהדרך לצלותו כאחד, וחיישינן שמא יטעה ויצלנו כולו כאחד בלא שחיטת הורידין. וכתב בחידושי הר"ן, דאי איכא ספיקא אם נשחטו הורידין, בעוף איכא חזקה דנשחטו, ויכול לצלותו שלם, אבל בבהמה דליכא חזקה, כיון דהדרך לחתכה לאיברים אסור לצלותה ולבשלה שלמה.

(טז) גמ', רב אמר מחצה על מחצה כרוב. כתב בחידושי הרשב"א, דהוא הדין בכל רובי דעלמא מחצה כרוב, והוכיח כן מקושיית הגמ' להלן מתנור. אבל השיטה מקובצת דייק מרש"י ד"ה מחצה על מחצה, דהכא מיירי בשחיטה דוקא, וקושיית הגמ' מתנור היינו דאם מצינו דינא דמחצה על מחצה בשחיטה לקולא, קל וחומר לחומר במילי אחרינא שיהא חשיבות למחצה.

(יז) גמ', תנן חצי אחד בעוף וכו'. הקשו בחידושי הרמב"ן והרשב"א, אמאי לא מקשינן מרישא דמתניתין דקתני "רובו של אחד כמוהו", דמשמע

(ד) גמ', מה פסולי המוקדשין בשחיטה אף צבי ואיל בשחיטה. הקשה הצ"ח, לשית רש"י בשבת (קלב.) ד"ה עקיבא, דאין למדין י"ג מדות מהלכה למשה מסיני, כיון דשהיה דריסה חלדה ועיקור ילפינן מהלכה למשה מסיני, (לעיל כז.). היאך ילפינן היקישא מבהמה לחיה. ותירץ, דכיון דשחיטה מפורשת בבהמה וילפינן היקישא לחיה, ממילא ילפינן אף את כל פרטי הלכות שחיטה אף שנלמדו מהלכה למשה מסיני.

(ה) רש"י ד"ה מאן תנא, דלעיל דקתני נוחרו או עוקרו דפליגי עליה דרבי אלעזר הקפר. הקשה המהרש"א, דמאותה ברייתא לא מוכח דפליגא ארבי אלעזר הקפר כיון דהגמ' פירשה דהברייתא איירא בחיה, והוי ליה לרש"י לפרש דהגמ' מקשה מאן תנא ד"מלק בסכין וכו'". ותירץ הראש יוסף, דאיכא למימר דמתניתין ד"מלק בסכין וכו'" סברה כרבי יוסי בזבחים (סט:). דמליקה אינה מטהרת מידי נבילה, וברייתא ד"נוחר ומעקר וכו'" איכא לאוקמא בחיה, אבל ברייתא ד"או נוחרו או עוקרו" משמע דאיירא בעוף משום דנקטה לשון זכר, ומה שדחתה הגמ' שהברייתא איירא בחיה דיחויא בעלמא הוא. ועיין לעיל אות א' ובלב אריה.

(ו) גמ', רב אדא בר אהבה אמר וושט ולא קנה. כתב בשו"ת בית הלוי (ח"ב סימן ט"ז), דרב אדא בר אהבה מודה דכששוחט את הקנה יחד עם הושט הרי הוא בכלל השחיטה, דאי לאו הכי כששוחט הקנה תחילה נטרפת הבהמה משום פסוקת גרוגרת קודם שחיטת הושט, ולא מצינו לרב אדא דסבר דצריך להקפיד לשחוט הושט תחילה.

(ז) גמ', שחט את הושט ואחר כך נשמטה הגרגרת כשרה. כתב בחידושי הר"ן, דהאי תנא אתא לאשמעינן דאף דנולדו בה סימני טרפות קודם יציאת נשמתה כשרה, ולא אמרינן דחיותא יצאה על ידי טריפתה, כיון דעיקר חיותא יוצאת בשחיטה.

(ח) גמ', נשמטה הגרגרת ואחר כך שחט את הושט פסולה. כתב בשו"ת הרשב"א (חלק א' סימן קכ"ב), כיון דשמוטה אינה פסולה מחמת עצמה, אלא שנפסלה משום דבעינן שב' הסימנים יהיו ראויים לשחיטה, [דהיינו לשחיטת הבה"ג לעיל (כ.) בתוס' ד"ה אילימא, דבעינן סימנים מהלכה למשה מסיני, אבל לרש"י לעיל (ט.) ד"ה שהייה וכו', הוי שמוטת הגרגרת נפסלת מטעם עיקורן והקשה דאם כן שפיר איכא לפוסלה אליבא דרב נחמן, אבל לרב אדא בר אהבה דאין הקנה ראוי לשחיטה, לא שייך לפסול משום שמוטת הגרגרת. ותירץ, דכיון דהכשר שחיטה בעולת העוף הוא בב' סימנים, בעינן שיהיו שניהם ראויים לשחיטה. ובמלא הרועים תירץ, דאף דהגרגרת לבדה אינה ראויה לשחיטה, ביחד עם הושט ראויה לשחיטה כיון דלכתחילה בעינן ב' סימנים, ואף דאינו מעכב, מכל מקום בעינן שיהיו ב' הסימנים ראויים לשחיטה, [ועיין לעיל אות ו' דכן מבואר בשו"ת בית הלוי].

(ט) גמ', שחט חצי גרגרת ושהה. הב"ח (יורה דעה סכ"ד סק"ח) כתב, דאם שהה או החליד במיעוט הראשון אף בקנה פסולה. והקשה הש"ך (שם סקי"ג), דמבואר בסוגיין דאם שחט חצי גרגרת ושהה וכו' שחיטתו כשרה וכן פסק הרמב"ם (פ"ג משחיטה ה"ו).

(י) רש"י ד"ה לא בבהמה, כלומר הא אפילו בהמה קאמר דהא גמרה לאו אגרגרת קאי אלא אכולה שחיטה קאי. הקשה בחידושי הגרע"א, אמאי לא פירש רש"י בפשטות דמיירי בבהמה, משום דאי אית לן דרב אדא בר אהבה דבעינן בעוף שחיטה בושט לחודא, אם כן השחיטה בושט ולא בקנה ואי אפשר לומר "וגמרה".

(יא) גמ', דלמא שאני התם דאיכא שדרה ומפרקת. כתב הרשב"א, דהא

הרשב"א ביאר כוונתו, דאין הפירוש דבעינן "רוב הניכר לעינים", אלא אף אם איכא חוט השערה יותר מחצי הוי טריפה. אבל הט"ז (יורה דעה סכ"א סק"ב) כתב, דאדרבה משמעות דברי רש"י דאף למסקנא דדחינן שאף בשחיטה בעינן רוב הנראה לעינים, היינו רוב גדול וניכר. **ובראש יוסף** כתב, דרש"י נתקשה, דכמו שמצינו שרבנן גזרו דלא מועיל לשחוט מחצה שמא לא ישחוט כשיעור, הכי נמי היו צריכים לגזור שאם נפסק חצי קנה ושחט כל דהו השחיטה אסורה, שמא יפסק רוב קנה ויכשיר את השחיטה, לכך כתב רש"י, דבטריפות בעינן רוב ניכר, ולכך לא שייך לגזור כשנפסק חצי מהקנה ושחט כלשהוא, ואם כן למסקנא, דבין בשחיטה בין בטריפה מחצה על מחצה אינו כרוב, רבנן לא חיישי שמא ישחוט פחות מכשיעור, והכי נמי לא חיישי שמא יפסק יותר מרוב, ובין בשחיטה בין בטריפה סגי במקצת יותר מרוב. ועיין **בביאור הגר"א** (אורח חיים סימן תרמ"ח ס"א).

ד תוס' ד"ה איש נדחה וכו', תימה דבפרק קמא דסנהדרין גבי הוצאת את האיש ההוא וכו'. **ובמרומי שדה** תירץ, דלגבי קרבן פסח כיון דכל ישראל היו בירושלים אף שבת הוי בכלל איש, אבל בעבודה זרה דכל שבת היה במקומו שבת לא הוי בכלל איש.

ה גמ', חדא בחולין וחדא בקדשים. הקשה **בחינושי הרשב"א**, דאכתי קשה דנילף שאם שחט רוב אחד בעוף ורוב שנים בבהמה שחיתו כשרה, מדקתני בסיפא "חצי אחד בעוף וכו' שחיתו פסולה", דמשמע שרוב השחיטה כשרה. ותירץ, דדרך התנא לכתוב בפירוש דבר שניתן ללמודו מדיוק. ועיין **בראש יוסף**.

ו גמ', וצריכא דאי אשמועינן חולין וכו'. הקשה **הראש יוסף**, אמאי לא עבדינן צריכותא אחרת, דאי איירינן בקדשים איכא למימר דדוקא בקדשים [בעוף] שהוא חותך שדרה ומפרקת סגי ברוב, אבל בחולין בעינן למישחט סימנים שלמים. ותירץ, דמצינו בקדשים דאף בבהמה אפשר לשחוט רוב סימנים אף דאין חותכים את השדרה והמפרקת, ועל כרחק הטעם הוא משום רוב, אם כן בעוף נמי הטעם משום רוב, וכן הדין בחולין. והקשה, אמאי לא עבדינן צריכותא דאי מיירי בקדשים הוי אמרינן דבחולין אף לכתחילה סגי בשחיתת רוב שנים בבהמה.

ז תוס' ד"ה אבל בחולין וכו', והא דקתני חצי אחד בעוף וחצי אחד בבהמה שחיתתה פסולה היינו סיפא דאיירי בקדשים. הקשה **המהרש"א**, דאי הכי מאי מקשינן **לעיל** (כח:): מהא דחצי אחד בעוף פסולה למאן דאמר דמחצה על מחצה כרוב, הא איכא לאוקי מתניתין בקדשים. ותירץ, דליכא למימר הכי כיון דרובא דסיפא אינו כרובא דרישא, דברישא הכונה למחצה על מחצה כרוב ובסיפא לרוב ממש. והקשה **התפארת יעקב**, דהוי מצי לאקשווי (שם) על רב מרישא ד"רובו של אחד כמוהו", דמסתבר דהוי כרובא דסיפא דהוי רוב ממש. **ובראש יוסף** הקשה, לשיטת **הפרי חדש** (יורה דעה סימן כא סק"ג), דבחולין בעינן למישחט רוב גדול ובקדשים סגי ברוב מצומצם, עולה דדין רוב הנאמר ברישא אינו כדין רוב הנאמר בסיפא.

ח גמ', הי בחולין והי בקדשים. כתבו **בחינושי הרמב"ן** **והרשב"א**, דנפקא מינה אי לרבי יהודה דמתניתין (כו). בעינן לשחוט את הורידין, דאי מיירי בחולין, רבי יהודה סובר דצריך לשחוט את הורידין אף בחולין, אבל אי מיירי בקדשים, איכא למימר דרבי יהודה מודה בחולין דאין צריך לשחוט את הורידין.

ט גמ', התם הוא דסגי ליה ברובא משום דלאו לדם הוא צריך וכו'. הקשה **המלא הרועים**, הא מתניתין איירא אף בעוף, ומבואר **לקמן** (פח). דלתנא

דמחציתו אינו כמותו. ותירצו, דאיכא למימר דהכי קאמר, ורובו המשוויר ככולו עד שישחוט חציו.

יח רש"י ד"ה שאי אפשר לצמצם, שיהו מכוונין אלא ודאי בחד מינייהו איכא רובא ולא ידעינן הי מינייהו הלכך לא סלקא תומאה מינייהו. הקשה **התפארת יעקב**, דמשמעות דברי רש"י דהם טמאים מספק ובלשון המשנה מבואר דטמאים ודאי ולא מספק. ותירץ, דכיון דשניהם טמאים ודאי, ואיכא ספק אם נטהרו על ידי נתיצה, מעמידים אותם בחזקת תומאה. והקשה, דכיון דאחד מהם נטהר ואיכא ספק מי נטהר, ליכא למימר דשניהם ודאי טמאים. ותירץ, דמה שהכלי נטהר על ידי נתיצה היינו משום דמתבטלת חשיבות הכלי, וכשנחלקו לשניים והחצאים שוים, אם אי אפשר לצמצם ובאחד יש רוב, אין לומר שהחצי של המיעוט נטהר, כיון דאכתי לא ירד ממנו חשיבות הכלי יותר מהחצי שיש בו רוב.

יט תוס' ד"ה לפי וכו', בתוה"ד, והרב רבי שמעון היה מפרש דאמוראי דהכא ודפרוך כעומד מצי סברי כרבנן דאי אפשר לצמצם וכו' ומאן דשרי משום דאימא דשחט רובא ואפילו אין שוין רחמנא אמר לא תשייר רובא. כתב **בשו"ת הגרע"א** (מהדורא קמא סימן קס"ז), דיש להוכיח מדברי התוס' דספק ספיקא מועיל אף במקום חזקה. **ובאור שמח** (פ"א משחיטה הי"ב) נקט, דאינו משום ספק ספיקא כיון דהוי שם אחד אלא הוי רוב. ועיין **בתפארת יעקב**.

כ גמ', אמאי טהורין. הקשה **החזון איש** (יורה דעה קי"ב סק"ז), הא אף אי מחצה על מחצה הוי כרוב, אכתי כיון דהכלי אין ראוי למלאכה חשיב ככלי שניקב בכדי טהרתו, דאף אם רובו קיים, טהור. ותירץ, דאיכא למימר דהכלי חרס ראוי לתשמיש אף אם נשאר מיעוט, אלא דחשיב פנים חדשות באו לכאן וטהור, אבל בנשאר רובו אכתי איכא עליו חשיבות הראשונה ולכך טמא, ובמחצה על מחצה יש לדון אם דינו כרוב ואיכא עליו חשיבות הראשונה.

כא גמ', תרי רובי ליכא למימר בחד מנא. ופירש **רש"י ד"ה תרי רובי ליכא**, דלענין שחיטה לא הוזכר רוב אלא בחתיכה, וכי קרינא פלגא רוב חתוך, ליכא דמכחיש ליה, דהאי פלגא דקאי לא מיקרי רוב שלם. והקשה **המשאת המלך**, הרי גם בפלגא דקאי תתכן שחיטה כגון בגונא דנפגם החצי הראשון, והוא מדין פלגא כרוב, ואם כן נמצא דמכחשי אהדדי הי מינייהו יוכשר לשחיטה. ותירץ, דיש לומר דפלגא כרוב שייך לומר רק באופן שמתייחסים לסימן שלם, אבל לאחר שנפגם או נשחט החצי, לא שייך לומר "ככולו", שהרי אין בו אלא החצי לבדו, נמצא דלעולם לא מכחשי אהדדי.

דף כט ע"א

א גמ', ואי אמרת מחצה על מחצה כרוב איטרפא לה. הקשה **התפארת יעקב**, אמאי לא הקשתה הגמ' אף על רב כהנא, אמאי שחיתו כשרה, הא כיון דאי אפשר לצמצם איכא למיחש שמא שחט יותר מחצי והוי טריפה, וליכא למימר דמהכא מוכח דאפשר לצמצם כיון **דבבכורות** (יז): לא מצאנו שהוכיחו מכאן. אמנם **להר"ר שמעון בתוס' לעיל** (כח:): **ד"ה לפי**, דרב מודה דאי אפשר לצמצם, ומה שמכשיר את השחיטה היינו משום דאיכא ב' צדדים, איכא למימר דכיון דאף הכא איכא ב' צדדים להתיר ושחיתו כשרה.

ב רש"י ד"ה חצי קנה פגום, בעוף. הקשה **הרש"ש**, הא **לעיל** (כח). הקימה הגמ' להאי ברייתא לרב אדא בר אהבה אף בבהמה.

ג רש"י ד"ה רוב הנראה לעינים, כלומר רוב גמור שהוא ניכר. **בחינושי**

של יום הכיפורים לא חיישינן לה, דאי חיישינן לא יועיל מירוק אחר, דהרי עבודות יום הכיפורים כשרות דוקא בכהן גדול, ושחיתת רוב הסימנים עבודה היא.

טו גמ', אמר רבא הכל מודים היכא דשחט סימן אחד וכו'. כתב הרמב"ם (פ"ד משחיטה הי"ג), התחיל הגוי לשחוט מיעוט הסימנים וגמר ישראל, או התחיל ישראל וגמר הגוי פסולה, משום דישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף. והקשה הלחם משנה (שם), דלהדיא מבואר בשמעתין דאף מאן דאמר "אינה לשחיטה אלא לבסוף" מודי הכא דאסורה. ותירץ, דהוקשה לרמב"ם אמאי להסובר "אינה לשחיטה אלא לבסוף" פסולה. ותירץ, דאינה לשחיטה אלא לבסוף היינו אף אם הגוי שחט חצי קנה או חצי ושט כשהישראל משלים חשיב כשחט הכל, אבל אם שחט הגוי כל הקנה או רובו כיון דהישראל לא שחט את הקנה, לא אמרינן אינה לשחיטה אלא לבסוף לומר שכשהשלים הושט הוי כאילו שחט הקנה, דאין סימן אחד משלים סימן האחר, אם כן כששחט הגוי מיעוט קנה והשלים הישראל להסובר אינה לשחיטה אלא לבסוף השחיטה כשרה, ולרב יוסף דסבר דרבי יוחנן וריש לקיש פליגי כששחט מיעוט סימנים בחוץ, הוא הדין דפליגי כששחט הגוי מיעוט והישראל השלים. והקשה הקרן אורה בזבחים (ל). דתניא בברייתא לקמן (קכא): דאם שחט נכרי במקום שאין עושה אותה טריפה וישראל השלים כשרה, משמע דאם הנכרי שחט במקום שעושה אותה טריפה והישראל השלים פסולה לכולי עלמא. ובשו"ת אחיעזר (ח"ג סימן ס"ז סק"ה) הקשה, דמבואר לקמן (לו). דאף בסימן שלם תלוי בפלוגתא דישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף.

טז גמ', כתב הרש"ש, דאף אם שחט הנכרי מיעוט הושט שחיטתו פסולה, ורבא נקט סימן אחד משום גוונא דמלק עולת העוף למטה או בחוץ, דדוקא במלק סימן אחד פסול, כיון דסימן אחד חשיב שחיטה בעוף חולין ובחטאת העוף. ועיין בחידושי החתם סופר דפליגי.

יז גמ', בעולת העוף נמי היכא דמליק וכו' פסולה. הקשה האחיעזר (חלק ב' סימן ז' סק"י), הא רבא גופיה סבר לעיל (כ): דהא דמולקים סימן שני בעולת העוף היינו לקיים מצות הבלדה, אבל עיקר המליקה היא כבר בסימן הראשון, ואם כן כששחט סימן אחד למטה עבד מליקה בפסול והסימן השני אינו בכלל המליקה, ולא תלי בפלוגתא דישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף.

יח גמ', כגון ששחט מיעוט סימניו בחוץ וגמרו בפנים. כתב הרש"ש, דדוקא אם שחט מיעוט דושט בחוץ חייב, אבל אם שחט מיעוט סימן דקנה בחוץ פטור, כיון דמיעוטא דקנה לא חשיב תחילת שחיטה אף להסובר ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף.

יט [תוס' ד"ה כגון, בתוה"ד, ואף על גב דבסימן אחד לא מיחייב משום שבת שלא תיקן כלום וכו'. לכאורה צריך ביאור אמאי לא תיקן כלום, הא סופה למות, ומאי שנא משני סימנים דהתם נמי אכתי לא מתה. ונראה ליישב על פי שיטת רבינו תם בתוס' שבת (קו). ד"ה חוץ, דהא דשוחט לא הוי מקלקל, היינו משום דבשעת הקלקול בא התיקון להוציא מיד אבר מן החי. וכתב בשו"ת הגרע"א (קמא סימן קסה), דלפי זה הא דחייב התם ג' חטאות, היינו משום דמיד כשגומר רוב הסימן מתירו לבן נח משום אבר מן החי אף דעדיין מפרכסת, כדאמרינן לקמן (לג). דליכא מידי דלישראל שרי ולגוי אסור, והכא נמי אף דאסור לישראל, מכל מקום דמי לטריפה דכתבו הפוסקים דמותר לגוי משום אבר מן החי מיד, משום דשם שחיטה עלה. ולפי זה בשוחט בבהמה סימן אחד אכתי לא מתירה לבן נח משום אבר מן החי כיון דאכתי

קמא בעינן לכסות את כל הדם, ולרבי שמעון בן גמליאל בעינן לכסות את דם הנפש, ולרבי יהודה סגי בכיסוי מקצת דם, ואם כן בין לתנא קמא בין לרבי שמעון בן גמליאל בעינן לדם אף בחולין וסגי בשחיתת רוב, ואם כן אף בקדשים תועיל שחיתת רוב, ועוד היאך אמרינן דאי מתניתין מיירי בקדשים, איכא למימר דבחולין שאין צריך לדם סגי בשחיתת חצי, הא בעוף צריך לדם. ותירץ, דכיסוי הדם אינו מעכב את הכשר אכילת הבשר, מה שאין כן זריקת הדם שמעכבת את האכילה, ואיכא למימר דכדי שיחשב דם הנפש בעינן למשחט את כל הסימנים.

י רש"י ד"ה תזבח, לרצונכם תזבחהו ואמרינן לקמן תזבחהו כתיב ויש אם למסורת וכו'. הקשה הרמב"ן, אי הכי היאך אוקמו לקמן (בעמוד ב') להך ברייתא כרבי אלעזר בן רבי שמעון, הא איכא תנאי טובא דפליגי אי יש "אם למקרא" או "אם למסורת" (עיין סנהדרין ד. ומכות ז. וקידושין יח:). ותירץ, דהכא דרשינן אם למסורת משום דאם למקרא אינו מכחיש את המסורת, כיון דיש לפרש, ד"תזבחהו" לכל חד וחד אמר רחמנא, דכמה מצות נאמרו בתורה בלשון רבים, לכך דריש רבי שמעון למסורת, ורבנן אית להו דשנים שוחטים זבח אחד, או משום דלא דרשי "אם למסורת", או דסברי דלא דרשינן "תזבח" "תזבחהו" ובעינן לקרא כדי ללמד דאין אחד שוחט ב' זבחים.

יא גמ', יכול לא מרק יהא פסול לכך שנינו וכו'. הקשה בחידושי הרשב"א, אי הכי אמאי תנן במתניתין "רוב אחד בעוף", הא פשיטא דאם שחט בחטאת העוף רוב סימן אחד שחיטתו כשרה כדכתיב "ולא יבדיל" (ויקרא פ"ה פח), ואי תימא דאתיא לחדש, דאי שחט בעולת העוף רוב שנים שחיטתו כשרה, קשה, דלרבנן בעינן דוקא שנים ולרבי אלעזר ברבי שמעון בעינן דוקא רוב שנים, או שלא בעינן כלל להבדיל. ותירץ, דאגב דכתבה מתניתין "רוב שנים בבהמה" כתבה נמי "רוב אחד בעוף". עוד תירץ, דאיכא רבותא דאף אם לא מירק סימן אחד בעוף השחיטה כשרה, וכדתניא לעיל (כח). הגיע לושט או לקנה חותך סימן אחד או רובו.

דף כט ע"ב

יב תוס' ד"ה אם כן וכו', הוי מצי נמי למיפרך אם כן הויא ליה שחיטה בשנים כיון דאם לא מירק פסול ואין שנים שוחטין בזבח אחד אפילו בזה אחר זה. כתב התוס' הרא"ש, דלא הוי מצי למיפרך כן, כיון דדוקא בגוונא דכל אחד שוחט סימן אחד אין לעשות כן לכתחילה בקדשים, אבל אם הראשון שוחט רוב שנים והשני גומר השחיטה, שרי לעשות כן לכתחילה בקדשים משום דהשני חשיב כחותך בשר.

יג גמ', וכי מאחר דאפילו פסולא דרבנן ליכא למה לי למרק. כתב בקובץ שמועות (חולין אות כ), דמהכא מוכח דאילו היה המירוק מצוה דרבנן, היה מותר לעשותו ביום הכיפורים, אף דמירוק הוי מלאכה דאורייתא, והיינו משום, דשבת שהותרה לצורך קרבן ציבור, הויא כאוכל נפש ביום טוב שהותר אפילו לצורך מצוה דרבנן.

יד תוס' ד"ה למה לי למרק, ואף על גב דבחולין נמי בעינן כל השנים לכתחילה מכל מקום כיון שיש דוחק בדבר לא היה לנו לעשות על ידי אחר. בתוס' ביומא (לג). בד"ה למה לי תירצו, דדוקא בשוחט אחד בעינן לכתחילה לשחוט שנים, אבל כששחט כהן גדול רוב שנים אם אחר ימרק מיחוי כשהייה, וכששחט בשנים. ובתורת חיים תירץ, דמאי דבעינן שחיתת כל ב' הסימנים היינו משום גזירה דרבנן שמא לא ישחוט רובן, אבל בשחיתת תמיד

הדרגת היוזמי

מסכת חולין דף כט – דף ל

כג תמוז – ל תמוז התשע"א

השחיטה בלא פדיה, למאן דסבר מפרכסת כחיה לכל דבריה, שרי לפדותו כיון דחשיב כשוחט בעל מום.

ד) **תוס' ד"ה והתנן וכו'**, אין המשנה כן בשום מקום אלא דדייק לה מתניתין וכו', כתב הגרע"א בגליון הש"ס, דדעת רבנן **במעילה** (יט: דקדשים שנפל בהם מום ושחטם יפדו, משום שמפרכסת כחיה והוא בכלל העמדה והערכה, וכן כתב הכסף משנה (פ"א מאיסורי מזבח הי"א). **ובלחם משנה** (שם) כתב, דרבנן לא מצרכו העמדה והערכה.

ה) **תוס' ד"ה השוחט בשנים וכו'**, פירש בקונטרס חתך כאן וחזר והתחיל למעלה או למטה וקשה דאם אין רוב במקום אחד היאך שחיטתו כשרה ואם יש רוב במקום אחד אם כן שחיטה מפורעת היא. תירץ האור זרוע (חלק א' סימן שעח), דאף היכא דשחט קודם רוב וחזר ושחט רוב חשיב שחיטה שאינה מפורעת דפליגי בה רב ושמואל, ומכל מקום נראה דרב מכשיר אף כששחט מיעוט וחזר ושחט מיעוט למעלה ולא למטה ובין שניהם יש רוב, כיון **דלעיל** (יט: מבוואר דאם שחט שליש והגרים שליש ושחט שליש סבר רב נחמן דדומה לדינא דרב בשוחט כמסרק, והיינו בשחט הכא וחזר ושחט במקום אחר, ואי נימא דרב הכשיר דוקא בשחט רוב אין ראייה לשחט שליש וכו'. והקשה המהר"ם, אמאי תוס' מיאנו בביאור זה. ועיין ברש"ש.

ו) **רש"י ד"ה בסכין אחד**, ומאי אחד למעלה ואחד למטה דנקטי סכינא באלכסון. **ובמגיד משנה** (פ"ב משחיטה הי"י) ביאר דכונתו, דלמעלה ולמטה היינו אצואר הבהמה. אבל הרמב"ם בפירושו המשניות (פ"ב מ"ב) כתב, דאחד למעלה ואחד למטה היינו אסכין, דהיינו דאדם אחד החזיק בסכין למעלה, והשני החזיק למטה. וכתב התורת חיים, דלפירוש הרמב"ם אשמועינן מתניתין דאף דזה מושך לכאן וזה מושך לכאן לא חיישינן שמא ידרסו, אבל לפירוש רש"י קשה מאי רבותא בשוחטין באלכסון.

ז) **תוס' ד"ה דלמא סמכי אהדרי וכו'**, לפירוש הקונטרס כל אחד לא ישחוט רוב ולפירוש השאלות בין שניהם לא יעשו רוב. הקשה הראש יוסף, לפירוש רבינו חננאל בתוס' לעיל ד"ה השוחט, דאחד שוחט את הקנה למעלה ואחד את הושט למטה, כיון דכל אחד שוחט סימן אחד, פשיטא דלא חיישינן שמא כל אחד יסמוך על חברו שישחוט רוב סימן. ותירץ, דצריך לומר דבתחילה היתה דעתם שכל אחד ישחוט את ב' הסימנים, הלכך חיישינן שמא יסמוך על חברו ולא ישחוט רוב סימן. ועיין בתפארת יעקב.

דף ל ע"ב

ח) **תוס' ד"ה למדתנו רבינו וכו'**, משמע שכן הלכה דבשנים ושלשה מקומות שחיטה כשרה. אבל האור זרוע (חלק א' סימן שעח) כתב, דדוקא שחט בשני מקומות שחיטתו כשרה, אבל בשלשה מקומות שחיטתו פסולה. ועיין בים של שלמה (סימן ז).

ט) **גמ', בי רב אמרי תחת העור אינו יודע**. הקשה הרשב"א, דכיון דאיתא בסנהדרין (יז: ד"דבי רב" היינו רב הונא, ולעיל (כ: סבר רב הונא דמלק בסכין מטמא בגדים בבית הבליעה, משום דהוי חלדה, אף דהסכין מגולה בין עצמות המפרקת, כל שכן דהוי חלדה כשמכוסה תחת העור. ותירץ, דרב הונא התם אתי לדחויי בעלמא דהוי חלדה, כיון דסבירא ליה דבמליקה מוליך ומביא וליכא דריסה, אבל איכא למימר דליכא חלדה ואיכא ראייה דנשברה מפרקת ורוב בשר עמה הוי נבילה. והגרע"א וראש יוסף הקשו, דמבוואר לעיל (כא). דאין חותכים המפרקת עם רוב בשר, וע"כ הא דמלק בסכין הוי נבילה משום חלדה והדרא קושיא לדוכתא, ועיין שם מה שתירצו.

מפרכסת היא ולא שייך למימר דליכא מידי וכו', דהא לישראל אינו מתיר בסימן אחד. (ש.א.).

כ) **רש"י ד"ה אינה מטמאה וכו'**, שאין כאן עבודה ואם אסף אפרה או שרפה ולא נגע בה או אפילו נגע בה בפשוטי כלי עץ וכו'. הקשה בחידושי הרשב"א, הא נבלה אינה מטמאת בגדים במגע אלא במשא כמבוואר בכלים (פ"א מ"ב). **ובצל"ח** הוסיף להקשות, דאף אי רש"י אית ליה דאף נוגע בנבילה טעון כיבוס בגדים, אמאי הוצרך לפרש דמיירי שנגע בה על ידי פשוטי כלי עץ, הא אפילו אם נגע על ידי כלי מתכות אין טעון כיבוס בגדים, כיון דאין הנוגע מקבל טומאה אלא מאב הטומאה, והכלי הוא ראשון לטומאה. **ובראש יוסף** הקשה, דאף אי נגע בפרה אינו נטמא, כיון שהיא מפרכסת ומבוואר לקמן (ל). דמפרכסת הרי היא כחיה לכל דבריה.

כא) **גמ', דאגלאי מילתא למפרע דלאו שחיטה היא כלל**. כתב בחידושי החתם סופר, דאף לריש לקיש הסובר אינה לשחיטה אלא לבסוף, למאן דסבר דאם קלקל במיעוט אחרון פסולה, קשה, דאיכא לפלוגי בשחיטה כשהראשון שחט את רוב הסימן והשני גמר והפרה נפסלה במיעוט אחרון, אלא מוכח, דאף לריש לקיש בעינן להאי תירוצא, דבזמן שהפרה נפסלה בשחיטה, איגלאי מילתא למפרע דלאו שחיטה היא כלל.

דף ל ע"א

א) **רש"י ד"ה זבח אחד, בתוה"ד**, כגון דשחטה חד גברא בתרי סודרי שבאמצע שחיטה בא חברו ונטל סודרו מראשו ועטפו בסודר אחר. הקשה התפארת יעקב, הרי אף בגדים שנוגע בהם טמאים כמבוואר בפירוש המשניות להרמב"ם בפרה (פ"ד מ"ד), ואם כן אמאי העמיד רש"י בגונא שחברו נטל סודרו באמצע השחיטה, הא איכא לפרושי בגונא דנגע בסודר, דבתחלת השחיטה טהור, ובסופה טמא, ועוד היה יכול לפרש שהיו עליו ב' סודרים ובאמצע השחיטה הוריד סודר אחר. ועיין במרחשת (חלק א' סימן כ"ה).

ב) **גמ', כיון דשחט בה פורתא וכו'**. כתב החזון איש (יורה דעה סימן ג' אות יד), דדוקא בשחט מקצת הושט נדחה מפסח, אבל בשחט עור ומקצת קנה אין נדחה מפסח, כיון דהוי מום עובר ויתרפא עד פסח שני. וכן צריך לומר למאי דמסקינן מדמי מי אידחי, דלכאורה קשה דקודם שחתך הושט נדחה מדמי הפסח כיון דהוא מום עובר ואין פודין עליו, ועל כרחך בעינן למימר דקודם ששחט את הושט לא נדחה מפסח, כיון דאכתי ראוי להקריבו לפסח, משום שהוא עומד להתרפא.

ג) **גמ', מדמי פסח מי אידחי וכו'**. הקשה החזון איש (יורה דעה סימן ג' אות יד) הא אין פודים קדשים בכל פסול אלא דוקא במום קבוע, והכא פסולו אינו משום מום, דהא אילו שחטו לשם שלמים כשר, ונמצא דפסולו הוא משום ששחט לשם פסח, ועדיין לא הגיע זמן פסח. וכתב דצריך לומר דהפדיה היא לאחר גמר השחיטה. והקשה דכיון דבתחילת השחיטה אינו ראוי לפסח ולדמיה, ממילא הוי בכלל שלמים. ותירץ, דכיון דבתחילת השחיטה אינו חשיב מום ואם ישהה הוי מום, שרי לגמור השחיטה לכתחילה ואחר כך לפדותה, והקשה, דהוי מטיל מום בבעל מום, ועוד דאי בתחילת השחיטה קודם שהיה לא חשיב מום, אם כן לא חל שם מום עד לאחר שחיטה ומבוואר בתוס' בבא קמא (עו). **בד"ה שחיטה**, דמום דלאחר מיתה אינו מום ולא שייכא ביה פדייה. ותירץ, דלעולם מיד לאחר שחיטת הושט פודין, וחשיב מום מאחר שהוא עומד לפסח וחזונו רחוק, ואם גמר את

י) גמ', תחת מטלית מהו. כתב הרא"ש (סימן ה'), דאיירי במטלית קשורה ודבוקה. אבל הרמב"ם (פ"ג משחיטה ה"י) כתב, דמיירי בהניח מטלית על הסכין והצואר ושחט מתחת המטלית, ומספקא לן משום דאין הסכין מגולה. יא) גמ', החליד במיעוט סימנים מהו. כתב הרמב"ם (פ"ג משחיטה ה"י), אם שחט מיעוט סימנים בהחלדה וגמר השחיטה שלא בהחלדה הרי זו ספק נבילה. וביאר בשו"ת הריב"ש (סימן קפז בביאורו ה"ב), דמיירי בשחט מיעוט בתרא דסימן ראשון ואחר כך גמר לשחוט סימן השני, ומבעיא לרב פפא האם כיון שהתחיל בשחיטה דסימן ראשון אין לו להפסיק באמצע שחיטה בשחיטה פסולה כגון דריסה או חלדה, או דכיון דאם לא שחט מיעוט בתרא שחיטתו כשרה בדיעבד, הוא הדין בשהה או החליד. ועיין בטור (יורה דעה סכ"ד סק"י).

יב) רש"י ד"ה החליד וכו', לאחר ששחט רובא בהכשר מי אמרינן הא אישתחית שפיר ברוב סימנים או דלמא כולה חדא שחיטה היא ואית בה חלדה ובמיעוט קמא פשיטא לן דנבלה ודאי. הקשה בשו"ת בית הלוי (חלק ג') סימן כו אות א'), מאי שנא משהיה במיעוט קמא דמבואר לעיל (כח). דאינו פוסל משום דל תחילת הקנה כיון דלא גרע מחצי קנה פגום. ותיירך, דחלוקה חלדה משהיה, כיון דבחלדה הוי הלכה למשה מסיני דפוסלת השחיטה והויא נבילה, אבל שהיה אינה פוסלת השחיטה אלא הוי הפסק וכששהה אזיל לה מעשה קמא, והוי כמצא חצי קנה פגום דכשר.

יג) תוס' ד"ה החלידו וכו', בתוה"ד, ומפרש רבינו תם דהכא בעי במיעוט קמא וכו' אבל סימן דשייכי בהו שחיטה ואפילו הכי אין צריך לשחוט אלא הרוב המיעוט שעל הסכין הוי כאילו נחתך. הקשה הים של שלמה (סימן ט'), דדינא דרובו ככולו שייך לענין הכשר השחיטה, אבל אכתי מהיכי תיתי להחשיב כאילו המיעוט חתוך. ובתפארת יעקב הקשה, דמבואר לעיל (כ): דמלק בסכין מטמא בגדים בבית הבליעה לרב הונא משום חלדה ואף דחתך את המפרקת, כיון דאינה מתרחבת הוי חלדה, אם כן הוא הדין הכא אף אם נחשוב המיעוט כנחתך אכתי לא התרחב והוי חלדה. ועוד, דעיקר סברת רבינו תם צריכה ביאור, דאכתי בתחילת השחיטה עדיין לא נשחט רובו, ולא הוי הך מיעוטא כמאן דנשחט דמי, ואם כן הוי חלדה, ולא יועיל מה שלאחר השחיטה נחשב אותו מיעוט כשחוט.

הצטרף גם אתה ללומדי ה"דף היומי" בעיון!!!

זמני השיעור בדף היומי בעיון ע"י רבני הכולל בכל יום בין השעות 9:45-10:45 בבית הכנסת שע"י 'קהילת אשכנז' החוב החם סופר 2 קרית ספר מודיעין עילית ת"ו

יש אנשים שרוצים לעשות יד ושם לזכר עולם על נשמת אבותיהם ועושים להם מצבה של אבן וכו'...

יתנדב עבורו איזה ספר הצריך לרכיב ללמוד בו, ויכתוב עליו את שמו, ובכל עת שילמדו בו יהיה לנחת רוח לנשמת הנפטר... (ה"ח באהבת חסד ח"ב פט"ו)

כתובת המערכת: רח' שאגת אריה 17/25 קרית ספר מודיעין עילית. טל/פקס: 08-9741714 ©